

Goran Vojnović: Čefurji raus! (ukázka)

ze slovinštiny přeložil Michal Przybylski

Několika literárními cenami ověncovaný román *Čefurji raus!* (2008) mladého slovinšského autora GORANA VOJNOVIĆE (nar. 1980) patří ve Slovinsku k nejúspěšnějším a také nejdiskutovanějším knihám posledního desetiletí. Zcela jistě k tomu přispěla poněkud absurdní skutečnost, že byl Goran Vojnović kvůli obsahu dvou kapitol – Proč jsme skončili na policejní služebně a Proč je slovinská policie v prdeli – obviněn náměstkem policejního prezidenta z údajného poškození dobrého jména a činnosti slovinské policie. Zdravý rozum našťástí zvítězil a literární fikce nebyla nijak potrestána. Navíc obvinění bylo vzneseno téměř půl roku po vydání románů a tak není divu, že se veřejností začaly šířit vtípy o tom, kolik času, potřebuje slovinská policie na přečtení jedné útlé knihy. Za nepřijemný incident se policie autorovi nechtěně odměnila alespoň skvělou reklamní kampaní.

Protagonisty románu jsou „čefuři“ (slovinsky čefur, pl. čefurji) z lublaňského předměstí Fužine (český čtenář měl možnost seznámit se s jeho specifiky prostřednictvím překladu románu *Fužinské blues* Andreje Skubice), tedy přistěhovalci nebo potomci přistěhovalců ze zemí bývalé Jugoslávie. Hlavním hrdinou je sedmnáctiletý Marko Đorđić, talentovaný basketbalista, který se ovšem začne věnovat spíše vyseďávání před panelákem se svou partou z Fužin, a tak jej nakonec otec, jenž viděl v basketbalovém klubu jedinou smysluplnou budoucnost svého syna, posílá s jednosměrnou jízdenkou do Bosny na „převýchovu“, aby tam našel své kořeny.

Jedním z hlavních námětů pro napsání knihy byl pro Vojnoviće samotný jazyk – „fužinština“ – pestrá směsice jihoslovanských jazyků a slangu, kterou hovoří obyvatelé Fužin. (Dnes se tento pojem užívá i pro mluvu dalších lokalit s výrazným zastoupením přistěhovalců ze zemí bývalé Jugoslávie jako např. Planina pri Kranju, Jesenice, Velenje.)

Vojnovićeův román odhaluje s notnou dávkou humo-

ru každodenní život a problémy „Neslovinců“ žijících na okraji slovinské metropole, kteří se musejí vyrovnávat se svou čefurskou identitou. Ta je v případě mladého Marka vystavěna především na populární kultuře (velmi proměnlivě!), silné sociální stratifikaci, pozitivním vztahu ke sportu (láska k fotbalu překoná snad jen fužinský národní sport – vysedávání před domem), specifickém jazyce, svěbytné oděvní kultuře, typických módních doplňcích a hlasité hudbě (samozřejmě jde o turbofolk). Mnohé z toho připomíná některé rysy subkultury tzv. dresarů z podobně úspěšného románu Červená a bílá (Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną) polské prozaičky Doroty Masłowské.

K úspěchu románu jistě pomohla i v posledních letech zesílená debata o nacionalismu, rasismu a xenofobii ve Slovinsku, neboť si Slovinci, dlouho zvyklí být obětí jiných nacionalismů, začali stále víc uvědomovat, že dnes mohou stát na opačné straně a tedy sami být v pozici těch, kteří potlačují kulturu jiných. Vojnovičovi hrdinové – kteří si dobře uvědomují, že je rozdíl, zda vedle nich v paneláku bydlí „sosed“ (Slovinec) nebo „komšija“ (Neslovinec, čefur) – se s tlakem dominantní, majoritní kultury vyrovnávají tím, že jako pozitivní hodnoty přejímají negativní stereotypy většinové společnosti a světa, který se začíná znovu segmentovat a v němž dynamické změny neodvratně vedou k tomu, že lidé nežijí spolu, ale jen vedle sebe.

Proč vypadá moderátorka v teplákovce úplně jinak

Zas mě vzbudil pošťák. Ani nevím, kdy jsem konečně zabral, ani jestli sem vůbec spal, protože mám pocit, že jsem si celou noc prohlížel fotky Radovana a Ranky a mě a Aceho a hlava se mně točila, takže vůbec nevím, jestli to bylo ve snu nebo jsem se jenom zamyslel. A pak se zničehonic ozve domácí telefon.

„Pošta, pojdte mi to podepsat.“

Seru ti na poštu, a co mě s tím vůbec otravuješ. Nech si to podepsat od maminky. Oči jsem měl ještě zalepený ze spaní, takže jsem stěží otevřel dveře a dovedl se k výtahu. Fakticky nevím, jak na mě dneska s tou poštou přišel. Proč jsem nezůstal ležet v posteli, týpek by poštu vrazil do schránky a hotovo. Stejně to budou zas nějaký papíry z banky pro Radovana.

Ve výtahu jsem na sebe mrknul do zrcadla a zjistil, že mám tričko obrácený naruby a na nohách dvě různé pantofle. Jednu svou a jednu Radovanovu. K tomu jsem neumytej, smradlavej a ulepenej. Ale hlavně, nijakej. A v tom do výtahu přijde moderátorka z televize. No to si děláš prdel. Zrovna teď, když vypadám jako největší somrák. A nejspíš jsou mi v obličejí ještě vidět včerejší slzy. Pak už chci hanbou uhnout pohledem, ale všimnu si, že ona je ještě víc rozespalá než já. V nějaké vytahané čefurské teplákovce, bez šminek, rozsuchaná, v sešmajdaných bačkorách a tričku třikrát tak velkým než je ona sama. A pak se pozorujeme a jeden druhému se začneme smát. Jen tak na pohodu.

„Tak tebe taky vzbudil pošťák?“

Ona se mě ptá. To neuvěříš. A směje se mi. Tak teď fakt nevím, jsem vzhůru nebo ještě pořád sním. Přiřkuvuju a směju se, a vůbec mně to není nepříjemný a nedívám se do země, a docela si věřím a tak vůbec. A už myslím na to, že když bude pošťák rozdělovat poštu normálně, a nebude vyžvaňovat, tak spolu pojedem výtahem i zpátky.

Dole u pošťáka je ale nával, vyplácí důchody nebo co. Jde to rychle. Podepíšeš, vezmeš a jdeš.

„Prinčičová.“

Ona se podepíše, dostane svou obálku a jde k výtahu. A já začnu být nervózní. Co když pojedou beze mě? Pozoruju pošťáka. Hoď sebou, kámo. Předved', co umíš, ať ji stihnu a můžu s ní jet nahoru, ať se mě ještě něco zeptá a třeba ze sebe dostanu ještě nějaký to slovíčko.

„Dordić.“

A borec cosi hledá a zdržuje a nejradši bych mu jednu vrazil. A moderátorka už je u výtahu. No tak, pohni, sakra už. On je ale v klídku.

„Dordić?“

„Jo.“

„Radovan?“

„Ne, Marko. Jeho syn.“

„To si musí převzít osobně.“

No, a je to v hajzlu. Všechno jsi teďka posral, kámo. To nevíš, že bez pošty zpátky nemůžu? Moderátorka je ještě pořád před výtahem, ale já tu musím počkat, až vlezde do výtahu sama. Protože, co když se mě zeptá, co mně donesl pošťák? To jí jako mám říct, že to bylo pro fotra? Ani náhodou. To je v prdeli. Ať už jde všechno někam. Protože jinak bych jí něco mohl nakecat, jako že je to pro mě od policie nebo z ministerstva obrany, to je jedno. Teď tam stojím u schránky a pozoruju, jak čeká na výtah. A ten nejede a nejede. Ale kdybych tu poštu převzít mohl, přijel by hned a ona by mně pláchla.

Jen tak v teplákovce je úplně jiná. Je cool. Ještě pořád je kočka s těma dlouhýma vlasama a tak. Takhle rozespalá a nenalícená je normálnější, myslím obvyčejnější. I takovej ubožák jako já by s ní mohl hodit řeč. Necítil bych se před ní trapně. Nečuměl bych do země. Mohl bych se jí dívat do očí a ne na zadek. Kdyby pořád chodila v teplákovce, měl bych ještě nějakou šanci.

Přijel výtah a nastoupila. Nepodívala se na mě, nepočkala na mě. Byl jsem tak blízko úspěchu. To mě poser. Radovan to zas podělal. Každý debil tu poštu musí přebírat osobně. Kdo si to vymyslel? Kde je nějaká úroveň? Vždyť jsem jeho syn. Jedinej. To jako nestačí? Jestli se mě budou za dvacet let ptát, proč jsem se neoženil, řeknu, že proto, že musíš poštu přebírat osobně. Moderátorka odjede a já pozoruju světýlka nad výtahem a vidím, že se zastavil v osmém patře. Úplně ji vidím, jak vystupuje z výtahu. Slyším, jak se mnou loučí svým sexy hlasem. No to mě poser!